

УДК 336.24

Ірина НОВОСАД

МИТНА БЕЗПЕКА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Визначено місце та роль митної безпеки як складової економічної безпеки держави. Встановлено й обґрунтовано взаємозв'язок між економічною безпекою та митною безпекою. Розкрито сутність економічної безпеки та визначено роль митної безпеки у її забезпеченні. Розглянуто вплив митної безпеки на стан національної економіки. Окреслено інтереси держави у сфері митної безпеки та наведено етапи її реалізації, розглянуто джерела загроз митній безпеці держави. Визначено пріоритетні завдання митних органів захисту національних інтересів та забезпечення митної безпеки держави з урахуванням досвіду провідних країн світу.

Ключові слова: митна безпека, економічна безпека, митні інтереси, митне регулювання, митна політика, митна справа.

Ірина НОВОСАД

Таможенная безопасность как важная составляющая экономической безопасности государства

Определению место и роль таможенной безопасности как составляющей экономической безопасности государства. Установлено и обоснованно взаимосвязь между экономической безопасностью и таможенной безопасностью. Раскрыта сущность экономической безопасности и определена роль таможенной безопасности в ее обеспечении. Рассмотрено влияние таможенной безопасности на состояние национальной экономики. Очерчены интересы государства в сфере обеспечения таможенной безопасности и приведены этапы ее реализации, рассмотрены источники угроз таможенной безопасности государства для дальнейшего их предотвращения. Определены приоритетные задачи таможенных органов в контексте защиты интересов и обеспечения таможенной безопасности государства с учетом опыта ведущих стран мира.

Ключевые слова: таможенная безопасность, экономическая безопасность, таможенные интересы, таможенное регулирование, таможенная политика, таможенное дело.

Iryna NOVOSAD

Customs security as an important component of economic security

The article is devoted to defining the place and role of customs security as a component of economic security. Established and grounded relationship between economic security and customs security. The essence of economic security and the role of customs security to economic security. The influence of customs security on the state of the national economy. Studied the customs interests of the state; are the stages of customs security sources considered security

threats Customs for further prevention. The priority task of customs authorities to protect national interests and ensuring the security of the State Customs from the experience of leading countries.

Introduction The development of market relations, intensification of export-import operations, strengthening international economic cooperation and integration processes around the world accompanied by aggravation of economic competition. At this time activates the negative impact of external factors on customs security Ukraine: increase the number of subjects who commit violations of customs regulations, smuggling growth, reduction of customs duties.

Purpose Generalization of theoretical approaches to the definition of "Customs Security", its analysis and structure determination of the role of customs security as an important component of economic security.

Results. Increased integration in the world economy, Ukraine's accession to the WTO, the national economy is increasingly dependent on foreign economic activity of the country. Therefore, foreign trade, customs security as a component of economic security is becoming more important for Ukraine.

Customs security – a state protected the economic interests of the state, which provides a variety of external and internal conditions, regardless of any threats:

- Movement across the customs border of Ukraine and vehicles;
- Customs regulation relating to the installation dimensions customs duties and completeness of their collection;
- The application of customs procedures, measures of customs and tariff and non-tariff regulation;
- Combating smuggling and customs violations;
- Perform other assigned tasks to the customs authorities.

Customs security actively influence the content of the budget and protect national interests. However, during its implementation meets many problems:

- The need to reduce the impact of human factors on the process of customs clearance, which should reduce the share of "gray" and "black" imports;
- The constant lowering of customs value of imported goods to reduce customs duties;
- The need for constant improvement of interaction with the authorities of neighboring states;
- Reduction of social protection of the customs authorities.

Conclusion The priority task of customs authorities is to protect the national interest, but it is advisable to take into account the experience of leading countries, namely:

- Emphasize the priority of national interests in the regulation of foreign trade;
- Approve the principles of reciprocity in granting trade preferences partners and compliance requirements of fair competition;
- To provide for the protection of national economic security by administrative regulation export;
- To provide a detailed legal regulation of working all instruments of foreign economic activities and improve the living standards of workers social customs.

The positioning of clear priorities will enable the customs authorities at minimal cost to ensure effective cooperation with law enforcement bodies of the country and maximize revenues for the state budget.

Key words: customs security, economic security, customs interests, customs regulations, customs policy, customs.

JEL Classification: H10, H21, H32, H56, O10

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин, активізація експортно-імпорتنних операцій, посилення міжнародного економічного співробітництва та інтеграційних процесів в усьому світі супроводжуються загостренням економічної конкуренції на внутрішньому ринку, що актуалізує питання необхідності забезпечення економічної безпеки держави та її складових.

Вплив глобалізаційних процесів на національну економіку виявляється у відкритті нових привабливих можливостей та перспектив для розвитку України як незалежного суб'єкта міжнародних економічних відносин. Глобалізація має такі позитивні наслідки для країни, як можливості економічного зростання, приплив інвестицій, зростання зайнятості та рівня життя населення, підвищення конкурентоспроможності національних суб'єктів господарювання. Водночас посилюється і негативний вплив зовнішніх чинників на митну безпеку України, зокрема збільшення кількості суб'єктів, що вчиняють порушення митних правил, зростання обсягів контрабандних товарів, зменшення суми митних платежів, що стягуються митними органами, тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як свідчить аналіз досліджень проблемою визначення місця та ролі митної безпеки як складової економічної безпеки держави займаються як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, серед яких можна відмітити: І. Бережнюка, В. Вітра, О. Івашину, Л. Лозовського, К. Новікову, П. Пашка, П. Пісного, Т. Руду, Б. Райзберга, Є. Стародубцева, Є. Терещенка, та ін.

Питання митної безпеки є одним із найактуальніших, оскільки дуже важливе значення для держави має захист економічних інтересів та економічної безпеки, реалізація яких покладається на митні органи України. Головною метою митної безпеки є забезпечення захисту економічних інтересів країни,

захищеність життєво важливих потреб, інтересів і цінностей людини, населення, держави та регіонів від внутрішніх та зовнішніх загроз, джерелом яких є зовнішньоекономічні зв'язки. Через постійні зміни у податковому та митному законодавстві, нестабільність фінансової ситуації в державі, тіньову економіку митна безпека, як складова економічної безпеки країни, залишається під загрозою. Якщо ж митна безпека держави не буде забезпечена належним чином, то це може негативно вплинути на стан соціально-економічного розвитку країни.

Ціллю написання статті є узагальнення теоретичних підходів до визначення сутності поняття "митна безпека", її аналіз та структура, визначення ролі митної безпеки як важливої складової економічної безпеки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах глобалізації рівень розвитку економіки та добробуту населення залежать не лише від ефективності внутрішньої економічної політики держави. На них активно впливають чинники глобального характеру. Саме тому усвідомлення важливості проведення ефективної зовнішньоекономічної політики, забезпечення дієвого захисту внутрішнього ринку, на засадах, що відповідають загальноприйнятим у світі принципам та підходам – наукова дилема, яка ще не вирішена в Україні. Одним із ключових аспектів цієї проблеми є забезпечення митної безпеки держави.

Потреби в безпеці пов'язані з прагненням держави досягти стабільного й безпечного стану та містять у собі потреби в захисті від економічних, екологічних, технологічних, соціально-економічних та інших небезпек з боку навколишнього оточення й упевненість у тому, що пріоритетні потреби держави та людини задовольнятимуться.

Через поглиблення міжнародного поділу праці, посилення інтеграції у світовій економіці, входження України до СОТ, наці-

ональний стан економіки все більше залежить від зовнішньоекономічної діяльності країни. Тому й зовнішньоекономічна, митна безпека як складова економічної безпеки набуває все більш важливого значення для України. Під економічною безпекою держави можна вважати стан економічного забезпечення національної безпеки держави, певні заходи, спрямовані на постійний та стабільний розвиток економічної системи держави, що включає механізм протистояння зовнішнім загрозам. Відтак економічну безпеку держави слід розглядати як комплексну систему, яка включає в себе певні елементи і напрями.

Митна безпека як складова економічної безпеки держави є комплексом (системою) ефективних економічних, правових, політичних та інших заходів держави і суспільства із захисту інтересів (у тому числі інтересів власності) народу та держави в зовнішньоекономічній сфері.

Водночас митна безпека – це стан захищеності економічних інтересів держави, який забезпечує у зовнішньому і внутрішньому вимірах незалежно від будь-яких загроз:

- переміщення через митний кордон України товарів і транспортних засобів;
- здійснення митного регулювання, пов'язаного з установами розмірів митних платежів та повнотою їх справляння;
- застосування митних процедур, заходів митно-тарифного й нетарифного регулювання;
- боротьбу з контрабандою та порушеннями митних правил;
- виконання інших покладених на митні органи завдань.

Загальновідомо, що критерії економічної безпеки – це показники (індикатори) оцінки стану економіки з точки зору головних процесів, які відображають реальний стан економічної безпеки. Найголовнішим вва-

жається рівень економічної незалежності держави, яка спроможна здійснювати контроль над ресурсами за умови досягнення високого і ефективного рівня виробництва, що дасть змогу забезпечити її конкурентоспроможність і участь у міжнародній торгівлі.

Не менш важливо забезпечити здатність до саморозвитку і самовідтворення країни, спроможність держави самостійно реалізовувати життєво важливі національні інтереси в економічній сфері. Передусім йдеться про здатність до постійної модернізації виробництва, реалізації ефективної інвестиційної та інноваційної політики, створення сприятливих умов для ведення бізнесу, ефективної підприємницької діяльності, введення ефективних заходів боротьби з тіньовою економікою.

З огляду на вищезазначене, загальна критеріальна оцінка рівня економічної безпеки держави передбачає всебічну оцінку таких чинників, як: незалежність, суверенітет, конкурентоздатність економіки та окремих її галузей, соціально-політична стабільність, ресурсний потенціал.

Зовнішньоекономічна, в т.ч. митна безпека, прямо пов'язана з митним оподаткуванням. Через диференціацію ставок митного тарифу система митного оподаткування, з одного боку, слугує запобіжником контрабанди товарів, нераціональної структури імпорту й експорту, від'ємного сальдо зовнішньої торгівлі, а з іншого – сприяє вільному руху товарів, робочої сили та капіталу, що створює сприятливі умови для розвитку національної економіки завдяки її інтеграції у світовий поділ праці. Можна стверджувати, що митна безпека прямо або опосередковано впливає майже на кожну складову економічної безпеки держави [2, 26].

Водночас зростає вплив митної системи на стан національної економіки. Передусім йдеться про контроль за експортно-імпортними операціями, спрямований на підтрим-

ку важливих для України пріоритетів та захист вітчизняного виробника, про боротьбу з протиправною (тіньовою) економічною діяльністю, протидію неконтрольованому впливу національних матеріальних, фінансових, інтелектуальних, інформаційних та інших ресурсів. Всі ці завдання повинні вирішуватись насамперед засобами митного контролю, тарифного та нетарифного митного регулювання. Через це формування і проведення відповідної економічної політики в системі забезпечення митної безпеки і впровадження механізмів блокування та усунення факторів, що підривають усталеність митної системи, є актуальною проблемою державної політики.

Отже, митна безпека – це невід’ємна складова системи економічної безпеки, що відіграє важливу роль у захисті національних економічних інтересів у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Якщо розглядати митну безпеку як стан захищеності національних інтересів, забезпечення та реалізація яких досягаються провадженням митної справи [8, 20], то можна припустити, що їх задоволення сприяє ефективному функціонуванню, стійкому розвитку економічної системи, зменшенню загроз національній безпеці України, стабільності у сферах, що пов’язані із зовнішньоекономічною діяльністю.

До економічних інтересів, захист яких забезпечує митну безпеку України, можна віднести:

- створення сприятливих умов для полегшення торгівлі;
- сприяння транзитові через митну територію країни;
- прискорення товарообігу й пасажиропотоку через митний кордон;
- своєчасне й повне стягнення податків і митних зборів;
- ефективну організацію боротьби з контрабандою й порушеннями митних

правил та ефективного запобігання їм (у тому числі попередження та відвернення правопорушень);

- наближення митного законодавства України до світових вимог, розвиток міжнародного співробітництва у сфері митної справи;
- забезпечення конфіденційності інформації щодо суб’єктів ЗЕД; збільшення транзитної привабливості країни;
- недопущення ввезення на територію держави неякісних товарів, використання й споживання яких становить небезпеку для здоров’я населення;
- недопущення ввезення продукції низького моральноетичного змісту, зокрема такої, що пропагує міжнаціональні конфлікти, сепаратизм тощо.

Головною метою митної безпеки можна вважати досягнення певного рівня ефективності та надійності митної системи завдяки продуктивному функціонуванню митних органів.

Варто виділити такі етапи реалізації митної безпеки (рис. 1):

- 1) формування та затвердження митної політики щодо гарантування митної безпеки;
- 2) формування системи митного регулювання у взаємозв’язку з економічними інтересами і цілями держави, котрі впливають на визначення орієнтирів митного регулювання;
- 3) застосування обраних методів регулювання та контролю щодо товарів, котрі переміщуються через кордон;
- 4) моніторинг системи митного регулювання.

Діяльність держави у сфері гарантування митної безпеки покликана забезпечувати захист національних інтересів, серед яких найважливішими є такі: створення умов щодо лібералізації зовнішньої торгівлі; недопущення контрабанди та порушення митних правил; удосконалення митного

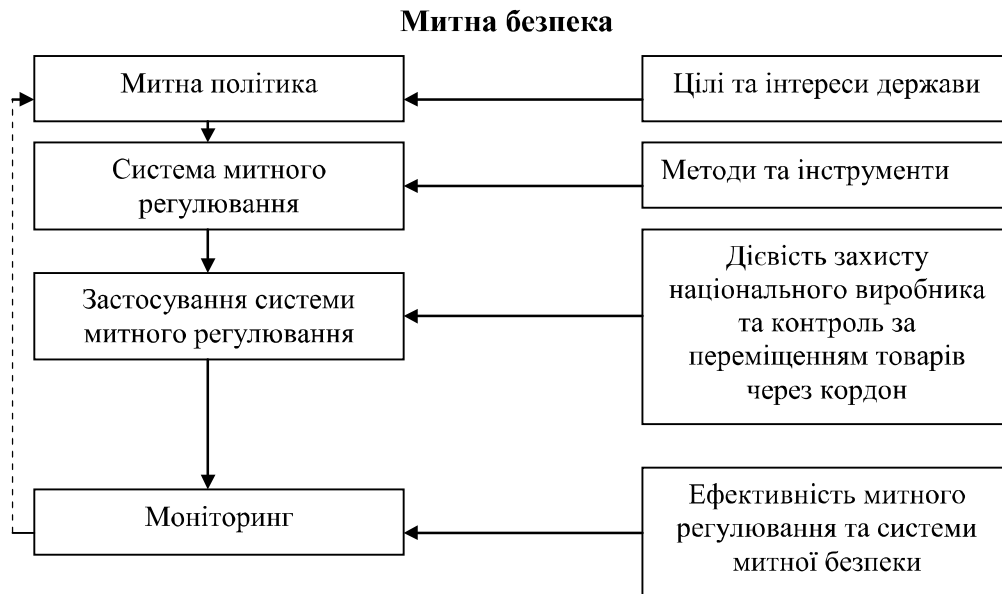

Рис. 1. Етапи та складові митної безпеки держави

Примітка: Складено автором на основі [3].

законодавства України відповідно до світових та європейських стандартів; прискорення товаро- та пасажиропотоку через митний кордон; забезпечення споживчого ринку якісними іноземними продуктами та недопущення ввезення небезпечних для здоров'я людей товарів.

У цьому контексті митна безпека як невід'ємна складова економічної безпеки, потребує свого забезпечення на державному рівні і передбачає системні дії щодо налагодження механізму, який забезпечує її інституціоналізацію та спрямованість на досягнення конкретних цілей.

Будь-яка складова економічної безпеки держави характеризується такою категорією, як загрози безпеці. У широкому розумінні загрозами є ті деструктивні чинники, що створюють небезпеку як окремим суб'єктам, так і суспільству загалом. Відповідно, загрозами у сфері митної безпеки є такі чинники, що створюють небезпеку у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Загрози поділяються на внутрішні та зовнішні, реальні та потенційні [8, 18]. До загроз митній безпеці держави належать: надзвичайні

ситуації, стихійні лиха; світові економічні кризи, які здійснюють негативний вплив на національну економіку; протекціоністські заходи торговельних партнерів; високий ступінь залежності від стану міжнародних ринків певних ресурсів або від домінуючого торговельного партнера.

Джерелами загроз митній безпеці можуть бути [4, 13]: спонтанність природних процесів і явищ, стихійні лиха, які унеможливають належний перебіг процесів зовнішньоекономічних відносин; випадковість (наприклад, як чинник суб'єктивного неналежного здійснення митних процедур); зіткнення суперечливих інтересів (від воєн до конкуренції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності); імовірнісний характер науково-технічного прогресу з його впливом на сучасні технічні засоби митного контролю; неможливість однозначного пізнання об'єкта, неповнота й недостовірність інформації про нього (явище, актуальне для митних органів, які не мають права на провадження оперативно-розшукової діяльності, а інформацію про суб'єкта ЗЕД отримують від самого суб'єкта); незбалан-

сованість основних компонентів господарського та управлінського механізмів митної служби, що підтверджується частими реорганізаціями системи.

Відтак під забезпеченням митної безпеки слід розуміти упровадження в митній справі сукупності заходів, здатних протидіяти внутрішнім і зовнішнім загрозам та викликам у сфері зовнішньоекономічних відносин. У цьому контексті поняття “забезпечення митної безпеки” слід розглядати як здатність управлінських рішень в рамках створеної системи митного захисту економічних інтересів держави, протидіяти можливим небезпекам у зовнішньоекономічній діяльності.

З огляду на зазначене, можна констатувати, що головна мета забезпечення митної безпеки полягає у досягненні необхідного рівня надійності та ефективності митної системи. Йдеться про досягнення усталеної та передбачуваної роботи митної служби, достатнього рівня сприяння зовнішньоекономічній діяльності в нестабільних зовнішніх і внутрішніх умовах, забезпечення зниження ризиків, а також виявлення та нейтралізацію ризик-чинників, які безпосередньо впливають на стан реалізації митної справи й опосередковано – на її зовнішньоекономічну діяльність та ефективність.

Останнім часом зростає роль та вплив митної системи на стан національної економіки. Передусім мова йде про: контроль за експортно-імпортними операціями, спрямований на підтримку важливих для України пріоритетів та захист вітчизняного виробника, боротьбу з протиправною (тіньовою) економічною діяльністю, протидію неконтрольованому впливу національних матеріальних, фінансових, інтелектуальних, інформаційних та інших ресурсів. Всі ці завдання повинні вирішуватись, насамперед, засобами митного контролю, тарифного та нетарифного митного регулювання. Через це, формування і проведення відповідної

економічної політики в системі забезпечення митної безпеки і впровадження механізмів блокування та усунення факторів, що підривають усталеність митної системи, є актуальною проблемою державної політики у сфері митної справи.

Для своєчасного виявлення загроз у сфері зовнішньоекономічної безпеки держави потрібно використовувати індикатори, що відображають ступінь захищеності національних товаровиробників та рівень бар'єрів, які стоять перед ними на шляху здійснення експортної діяльності.

Захист вітчизняних виробників відбувається за рахунок тарифних та нетарифних інструментів. Індикатори оцінки рівня ефективності тарифного та нетарифного захисту національних виробників вводяться як показники-стимулятори: їх зниження призводить до погіршення стану національних виробників, зменшуючи рівень зовнішньоекономічної безпеки і, відповідно, інтегральний показник економічної безпеки. У такому разі держава може впливати на рівень захисту українського експорту не прямо (як у випадку з обмеженням імпорту), а опосередковано (через укладання міждержавних угод про вільну торгівлю або полегшення доступу українських товарів на іноземні ринки, через покращення економічного іміджу держави, шляхом отримання статусу країни з ринковою економікою, вступу до СОТ та ін.). Такі дії уряду сприяють зниженню торговельних обмежень проти українського експорту, усуненню дискримінаційної практики щодо додаткових обмежень. Зміни в рівні захисту українського експорту можуть відбуватись незалежно від дій українського уряду, а як опосередкований результат негативних економічних тенденцій у країнах-партнерах України (наприклад, під час економічної кризи).

Головними завданнями, яке найчастіше постає перед країною в процесі розро-

блення системи попередження загроз митній безпеці, є такі:

- боротьба з контрабандою, митними правопорушеннями, відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом;
- здійснення контролю за переміщенням валютних та культурних цінностей під час перетину ними митного кордону держави;
- застосування тарифних та нетарифних санкцій;
- контроль за правильністю визначення бази оподаткування та повнотою сплати митних та інших обов'язкових платежів;
- взаємодія з іншими правоохоронними та контролюючими органами з метою упередження порушень чинного законодавства, що може призвести до значної шкоди національним інтересам;
- боротьба з корупцією, яка тягне за собою зменшення обсягів так званого “тіньового” сектору та обсягів “чорного” і “сірого” імпорту, тощо.

Відтак, важливим завданням, яке постає перед митними органами України, є забезпечення митної безпеки у напрямках створеної системи захисту національних та митних інтересів держави, а також можливості та здатності створеними системними принципами забезпечити протидію можливим небезпекам та загрозам у митній галузі [9].

Важливою функцією митних органів у процесі забезпечення митної безпеки є контроль за повнотою митних стягнень, [8, 18]. Цей висновок підтверджує той факт, що порівняння статистики зовнішньої торгівлі України та статистичних даних її провідних торговельних партнерів, зокрема країн ЄС та СНД свідчить про наявність вагомих розходжень, які щороку сягають від 10 до 30%. Маються на увазі товари, які враховані в статистиці зовнішньої торгівлі ЄС як експорт до України, повинні бути відображені в статистиці зовнішньої торгівлі України як імпорт з відповідної країни-партнера. Ці

розбіжності пояснюються не стільки методологічними відмінностями у веденні статистики (наприклад, для визначення ціни експортного товару не враховуються витрати на транспортування та страхування, які враховуються вже під час оформлення цих товарів як імпорту в Україну), скільки поширенням тіньових схем у процесі здійснення експортно-імпортних операцій (наприклад, недекларування товарів, маніпуляції з митною вартістю та країною походження товару), що веде до зменшення податкового зобов'язання або звільнення від оподаткування.

У зв'язку з цим важливим є розвиток обміну інформацією з митними органами країн – торговельних партнерів, а також із внутрішніми органами, які також виконують регулюючі та фіскальні функції. Необхідно дотримуватись цілісного підходу в оптимізації заходів безпеки міжнародного торговельного ланцюга постачання і їх постійного поєднання з вдосконаленням і полегшенням процедур міжнародної торгівлі.

Особливістю забезпечення митної безпеки України є те, що діяльність митних органів спрямована на поточний митний аудит, тобто перевірку митної вартості товарів, визначення країни походження товару, перевірку тарифної класифікації, правильності нарахування митних платежів, ідентифікацію ризикових контрагентів та перевірку інших документів і відомостей безпосередньо при митному оформленні товарів й транспортних засобів, що технічно ускладнює митне оформлення, створює часові незручності при транспортуванні товарів, суттєво знижує фізичну пропускну спроможність митних постів та, відповідно, негативно впливає на обсяги експортно-імпортних операцій.

Натомість одними із головних критеріїв оцінки митної безпеки є стан реалізації митного постаудиту як складової системи аналізу ризиків. В останні роки Держмитслуж-

бою створюються умови для забезпечення ефективності проведення перевірок після факту митного оформлення, що має на меті забезпечення повноти сплати митних платежів суб'єктами ЗЕД. Так, у 2013 р. в результаті проведення перевірок правильності класифікації товарів додаткові надходження до бюджету склали 97,3 млн. грн., перевірок правильності визначення країни походження товарів – 53,1 млн. грн., правильності визначення митної вартості – 4,71 млрд. грн. Крім того, в результаті виконання рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі, що передбачають застосування спеціальних заходів митно-тарифного регулювання, до бюджету спрямовано особливих видів мита на суму 58 млн. грн. Аналізуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що митна безпека є невід'ємною складовою економічної безпеки завдяки спрямованості на захист національних економічних інтересів та захист національного виробника. На сучасному етапі потрібне вдосконалення митного законодавства, що сприятиме виявленню та ліквідації митних правопорушень, наявність яких неминуче послаблює митну безпеку держави.

Принцип митного контролю на основі методів аудиту, який передбачений Кіотською Конвенцією, є одним з важливих принципів митного контролю. Всесвітня митна організація вважає, що пост-аудит (перевірка товарів після випуску) є важливою формою сучасного митного контролю та сприяє розвитку торгівлі. З одного боку, він дозволяє впоратися зі зростаючим обсягом переміщень товарів, а з іншого – створює сприятливі умови для учасників зовнішньої торгівлі. Пост-аудит повинен забезпечувати комплексне управління усім ланцюгом постачань товарів, тому треба, щоб він був єдиним комплексом перевірочних заходів. Для забезпечення результативності перевірочних заходів, митні орга-

ни мають налагодити взаємодію з митними органами інших країн, податковими та іншими контролюючими органами.

Таким чином, митний пост-аудит відіграє функцію так званого страхування щодо достовірності визначення даних про країну походження товару, визначення митної вартості товарів, визначення правильної класифікації товарів, розміру митних платежів та іншої інформації після спрощеного випуску товарів.

При проведенні пост-аудиту має бути налагоджена активна взаємодія із суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, які є об'єктами перевірки. Результати пост-аудиту можуть мати широке застосування для ухвалення управлінських рішень.

З огляду на вищезазначене митна безпека, згідно з чинним законодавством України та ратифікованими договорами й угодами про міжнародне співробітництво, повинна забезпечити:

- контроль за переміщенням через митний кордон України товарів і транспортних засобів;
- здійснення митного регулювання, зокрема щодо встановлення розмірів податків і зборів та повноти їх справляння;
- застосування митних процедур, заходів митно-тарифного й нетарифного регулювання;
- проведення робіт, спрямованих на боротьбу з контрабандою та порушеннями митних правил;
- виконання інших покладених на митні органи завдань шляхом ефективної реалізації митної справи [9].

Відтак забезпечення ефективного функціонування та виконання покладених на митну систему завдань є однією із найважливіших характеристик якості розроблених механізмів функціонування системи митної безпеки, а також зменшення імовірності появи загроз у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Висновки. За результатами проведеного дослідження приходимо до таких висновків і узагальнень:

1. У майбутньому митна безпека й надалі залишатиметься невід'ємною складовою економічної безпеки держави. У цьому контексті ключовими завданнями є імплементація міжнародно-визначених інструментів регулювання міжнародної торгівлі на основі дотримання Рамкових стандартів забезпечення безпеки і спрощення процедур міжнародної торгівлі, розроблених Всесвітньою митною організацією з метою визначення та попередження внутрішніх і зовнішніх загроз. Інакше кажучи, митна безпека України повинна базуватись на накопиченому досвіді функціонування митних систем світу і бути цілісною динамічною системою.

2. Реформування митних органів потрібно проводити з урахуванням основних світових тенденцій у процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності суб'єктами господарювання. У такому разі важливим завданням постає не тільки територіальне розташування підрозділів, а й наявність достатньої кількості підготовлених працівників для виконання митних процедур. За останні декілька років проведено значну роботу щодо реорганізації та реструктуризації інститут "митних органів". Це насамперед пов'язано зі скороченням кількості митниць (до однієї у кожній області), а також значним скороченням штатної чисельності працівників (із 18 тис. осіб у 2010 р. до 11,5 тис. осіб у 2014 р.). Крім того, внаслідок такого процесу митні органи не виконують важливі функції.

3. Пріоритетним завданням митних органів є захист національних інтересів. Доцільно враховувати досвід провідних країн світу, а саме:

– чітко акцентувати пріоритети у національних інтересах під час регулювання зовнішньої торгівлі;

- затвердити принципи взаємності в наданні зовнішньоторговельних переваг і дотриманні партнерами вимог справедливої конкуренції;
- передбачити можливість захисту національної економічної безпеки шляхом адміністративного регулювання експорту;
- забезпечити детальне юридичне відпрацювання всіх інструментів регулювання ЗЕД, в т. ч. чітке формування процедурних аспектів. Визначення пріоритетів у діяльності надасть змогу митним органам з мінімальними затратами забезпечити ефективну взаємодію із правоохоронними органами країни та максимізувати ефективність наповнення державного бюджету країни.

Таким чином, перед митними органами існують доволі складні завдання у сфері гарантування митної безпеки і захисту національних економічних інтересів, які потребують швидкого реагування.

Література

1. Вітер Д. В. Митна політика і стратегія митної безпеки ЄС у контексті спільної Європейської політики безпеки / Д. В. Вітер // *Митна безпека*. – 2013. – № 1 – 2. – С. 164–169.
2. Губа М. О. Місце і роль митного оподаткування в системі економічної безпеки держави / М. О. Губа // *Економіка, фінанси, право*. – 2012. – № 11. – С. 23–26.
3. Недобега О. О. Митна безпека як складова економічної безпеки держави [Електронний ресурс] / О. О. Недобега, М. І. Кулешина. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/Nvdu/2013_9/ek/13noebu_ua.pdf.
4. Новікова К. І. Глобалізаційні виклики митній безпеці держави [Електронний ресурс] / К. І. Новікова. – Режим доступу : web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco-4-2012/174-180.pdf.
5. Пашко П. В. Митна безпека : моногр. / П. В. Пашко. – Одеса : АТ "Пласке", 2009. – 628 с.

6. Пашко П. В. *Понятійний апарат системи забезпечення митної безпеки* / П. В. Пашко // *Економіка та управління національним господарством*. – 2009. – № 10. – С. 62–68.

7. Пашко П.В. *Умови та чинники забезпечення митної безпеки* / П. В. Пашко // *Митна справа*. – 2010. – № 1(67). – С. 5–16.

8. Разумей М. *Зовнішньоторговельна безпека держави: управлінський аспект* / Максим Разумей // *Державне управління та місцеве самоврядування: зб. наук. праць*. – 2010. – № 2(5). – С. 18–26.

9. Korystin E. E. (2006), "The customs service as the subject of ensuring economic security", *Ekonomichna bezpeka* [Online], available at : http://libfree.com/100592629_ekonomikamitnasluzhba_subyekt_zabezpechennya_ekonomichnoyi_bezpeki.html.

References

1. Viter, D.V. (2013). *Mytna polityka i strategiya mytnoi bezpeky ES u konteksti spilnoi Evropeiskoi polityky bezpeky* [Customs and customs security strategy in the context of the EU common European security]. *Mytna bezpeka – Customs security*, 1-2 [in Ukrainian].

2. Huba, M.O. (2012). *Mistse i rol mytnogo opodatku v systemi ekonomichnoi bezpeky derzhavy* [Place and role of customs duties in the economic security of the state]. *Ekonomika, finansy, pravo – Business, finance, law*, 11 [in Ukrainian].

3. Nedobeha, O.O. & Kulieshyna, M.I. (2013). *Mytna bezpeka yak skladova ekonomichnoi bez-*

peky derzhavy [Customs security as a component of economic security]. Available at: http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/Nvdu/2013_9/ek/13nooebu_ua.pdf.

4. Novikova, K.I. (2012). *Hlobalizatsiini vyklyky mytnii bezpetsi gerzhavy* [Global challenges customs security of the state]. Available at: web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco-4-2012/174-180.pdf

5. Pashko, P.V. (2009). *Mytna bezpeka* [Customs security]. Odesa: AT Plaske [in Ukrainian].

6. Pashko, P.V. (2010). *Poniatynyi apparat systemy zabezpechennia bezpekospromozhnosti* [The conceptual apparatus system of customs security]. *Ekonomika ta upravlinia natsionalnym gospodarstvom - Economics and national economy management*, 10 [in Ukrainian].

7. Pashko, P.V. (2010). *Umovy ta chynnyky zabezpechennia mytnoi bezpeky* [Terms and factors provide customs security]. *Mytna справа – Customs business*, 1(67), [in Ukrainian].

8. Razumei, M. (2010). *Zovnishniotorhovelnna bezpeka derzhavy: upravlinskyi aspekt* [Foreign security state: managerial aspect]. *Derzhavne upravlinia ta mistseve samovriaduvania – Public administration and local self-government*, 2(5) [in Ukrainian].

9. Korystin, E.E. (2006). *The customs service as the subject of ensuring economic security*. *Ekonomichna bezpeka – Economic security* Available at: http://libfree.com/100592629_ekonomikamitnasluzhba_subyekt_zabezpechennya_ekonomichnoyi_bezpeki.html.